

نقش والدین در تربیت جنسی فرزندان

محمدصادق فاضل^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۳؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۲۵

چکیده

در دنیای امروز انحراف های اخلاقی زیادی نوجوانان را تهدید می کند. در این میان، یکی از مهم ترین انحرافات، انحراف جنسی است. در میان عوامل مختلف والدین نقش بسزایی در تربیت جنسی فرزندان دارند. از آنجا که یکی از دغدغه های مهم والدین تربیت صحی جنسی فرزندانشان است. این مقاله نقش مهم و اساسی والدین در تربیت جنسی نوجوانان را، چه در دوران قبل از بلوغ و چه در دوران بعد از بلوغ نشان می دهد. برای تربیت صحیح جنسی، والدین باید قبل از دوران بلوغ موارد زیر را رعایت کنند: خودداری از انجام عمل جنسی در برابر فرزندان، خودداری از لخت شدن در برابر کودکان یا لخت کردن آنها، خودداری از دست زدن به عورت کودک، خودداری از بوسیدن و در آغوش گرفتن کودکان نامحرم در پس از سن معین، جداسازی بستر کودکان، جلوگیری از بازی های جنسی و بازی نکردن کودک با آلت جنسی خودش. و همچنین والدین برای تربیت صحیح جنسی فرزندانشان بعد از دوران بلوغ باید موارد زیر را رعایت کنند: آگاهی دادن نسبت به تغییرات جسمی بلوغ، آشناسازی نسبت به طبیعی بودن تحولات دوران جوانی، تعدیل روانی، پرورش هویت جنسی نوجوانان و توجه به نیاز جنسی و جهت دهی مطلوب به آنها.

کلیدواژه ها: تربیت، تربیت کودک، تربیت جنسی، انحراف جنسی، بلوغ

۱. استاد سطح عالی حوزه علمیه، قم، m_sfazel@yahoo.com



مقدمه

برای تربیت صحیح نوجوانان و جوانان عوامل بسیاری دخیل هستند. مهم‌ترین این عوامل پدر و مادر هر نوجوان و جوانی است. والدین می‌توانند با تربیت صحیح فرزندان‌شان زمینه رشد و شکوفایی آنان را در آینده فراهم کنند. یکی از موارد تربیتی که باید مورد توجه قرار گیرد که والدین نقش پُررنگی در آن دارند تربیت جنسی فرزندان است و از آنجا که در جامعه امروز با وجود ابزارهای ارتباط جمعی همچون ماهواره و فضاهای مجازی و سایر از این موارد احتمال بروز ناهنجاری‌های فراوانی برای فرزندان وجود دارد؛ لذا ما در این مقاله برآنیم که نقش مهم والدین در جهت‌دهی و تربیت صحیح فرزندان‌شان در مورد مسائل جنسی را مورد بررسی قرار دهیم.

با توجه به اینکه یکی از دغدغه‌های مهم پدر و مادرها در تربیت فرزندان‌شان، آموزش و تربیت صحیح جنسی آنان است و نظریه اینکه در جامعه امروز با وجود وسایل ارتباط جمعی مثل ماهواره و فضاهای مجازی و سایر از این موارد آمارها بیانگر این مطلب است که اغلب نوجوانان دچار بلوغ زودرس می‌شوند و از آنجا که والدین می‌توانند با اطلاعات صحیح و آموزش مناسب نقش مهمی در تربیت جنسی فرزندان‌شان داشته باشند تبیین نقش والدین در تربیت جنسی فرزند ضروری می‌نماید.

براین اساس، مقاله حاضر، به روش توصیفی برای تبیین نقش والدین در تربیت جنسی فرزندان، مقاله را به دو بخش تقسیم می‌کند، در نقش والدین در تربیت جنسی فرزند در دوران قبل از بلوغ را مطرح می‌کند و سپس به همین مسئله در بعد از بلوغ می‌پردازد.

۱. نقش والدین در تربیت جنسی فرزند قبل از دوران بلوغ

منظور از هویت جنسی، پذیرش ویژگی‌های زیستی، شناختی، عاطفی و اجتماعی هر یک از دختر و پسر است که به صورت متفاوت در دو بخش جنس پدیدار می‌گردد از آنجا که عوامل زیستی، روانی، شناختی، عاطفی و اجتماعی، حتی نگرش‌های والدین، گرایش‌های فرهنگی آن‌ها و نوع تربیت و برخورد آن‌ها با پسر و دختر در شکل‌دهی هویت

فرزند مؤثر است لازم است که:

الف) بینش و عملکرد والدین از این امر حکایت کند که هیچ جنسیتی بردیگری برتری ندارد و هر دوی آن‌ها ارزشمندند و هریک برای تکامل و پیشرفت به دیگری نیازمند است.

ب) نقش جنسیتی هریک از فرزندان دختر و پسر خود را به آن‌ها آموزش دهند تا هویت جنسی‌شان تقویت گردد.

ج) از هرگونه تبعیض نسبت به فرزند دختر یا پسر باید خودداری شود (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۰۵-۱۰۷).

به طور خلاصه می‌توان گفت که نقش‌دهی جنسی به کودکان باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

۱. اعتدال در محبت به فرزندان، پرهیز از محبت بیش از اندازه به کودک؛
۲. پرهیز از تبعیض و تفاوت رفتاری نسبت به دختر و پسر در خانواده؛
۳. هماهنگی پوشش کودک با جنسیت او؛
۴. ایجاد تنوع و جهت‌دهی به بازی کودکان بر اساس جنسیت آنان؛
۵. پرهیز از تحمیل ویژگی‌ها و رفتارهای یک جنس بر جنس دیگر؛
۶. توجه به رفتارها، نگرش‌ها و موضع‌گیری‌های کودکان و ایجاد نگرش صحیح نسبت به جنس خود و جنس مخالف از دوران خردسالی؛
۷. واگذاری مسئولیت‌های متناسب با جنسیت کودکان، در خانه و بیرون از خانه؛
۸. اظهار رضایت هر کدام از والدین نسبت به هم جنس خود در برابر فرزندان؛
۹. بیان طبیعی بودن تفاوت‌های دو جنس (از نظر روانی، عاطفی، جسمی، فیزیولوژی و ...) و لزوم وجود این تفاوت برای ادامه حیات و در نتیجه ضرورت احترام گذاشتن به این تفاوت‌ها (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۱۱).

برخلاف این تصور که کودک تا زمان بلوغ از میل جنسی بی‌بهره است و هر رفتاری که در برابر او داشته باشند تأثیری در او نخواهد گذاشت، غریزه جنسی از ابتدای تولد در وجود انسان وجود دارد. البته این غریزه در ابتدای کار هدف و مقصد خاصی ندارد. این



مسئله مورد تأیید اسلام است و روایاتی که در این زمینه وارد شده است مؤید این مطلب است که کودکان هم میل جنسی دارند، لذا باید از تحریک کردن آن‌ها خودداری کرد (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۱۲). لذا در این جا به مواردی که موجب تحریک جنسی کودکان می‌شود اشاره می‌کنیم:

الف) خودداری از انجام عمل جنسی در برابر فرزندان

در این زمینه احادیثی موجود است که ما به بررسی تعدادی از این احادیث می‌پردازیم. ابتدا حدیثی از نبی مکرم اسلام ﷺ: «و الذی نفسی بیده لو أن رجلاً یغشی امرأته و فی البیت صبئی مستیقظ یراهما و یسمع کلامهما و نفسهما ما افلح ابداً اذا کان غلاماً کان زانیاً او جاریه کانت زانیه» (کلینی، ۱۳۹۱، ج ۵، ص ۵۰۰). قسم به آن که جانم در دست اوست اگر مردی با همسرش هم آغوش شود و در خانه، کودکی بیدار باشد و آن‌ها را ببیند و صدا و نفس آنان را بشنود، هیچ‌گاه رستگار نمی‌شود، اگر پسر باشد یا دختر، زناکار می‌شود. همچنین امام صادق علیه السلام می‌فرمایند: «لایجامع الرجل امرأته و لاجاریته و فی البیت صبئی فانّ ذلک ممّا یورث الزنا» (همان، ص ۴۹۹ و ۵۰۰). در برابر دیدگان کودکان، با زنان خود نزدیکی نکنید که این کار موجب زناکاری می‌شود.

در این روایات هم بستری مرد با همسرش در حالی که کودکی در اتاق هست، به عنوان یکی از عواملی است که ممکن است در کودک، انحراف جنسی ایجاد کند، مطرح شده است دلیل این امر آن است که کنجکاوی کودک، با مشاهده این رفتار والدین تحریک می‌شود، سپس سعی می‌کند با دوستش هم همین رفتار را تقلید کند (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۱۳).

کوچتکف هم در کتاب خود در این زمینه می‌گوید: مشاهده بوسه و در آغوش کشیدن والدین از سوی کودک ابتدا سبب جلب توجه وی می‌شود و سپس به عکس العمل، تمایل پیدا می‌کند و بعد خودش می‌خواهد شخصاً در این باره چیزی بداند، فقدان حیا در پدر و مادر و انجام دادن رفتارهای معمولی جنسی (مانند بوسیدن، در آغوش گرفتن و ... در برابر دیدگان کودک)، سبب تمایل جنسی پیش از وقت در کودک

شده، مزاحم غالب بر او می‌شود. وقتی که پدر و مادر با کودک در یک رختخواب می‌خوابند، نتیجه‌اش بلوغ پیش‌رس و تمایل جنسی فوق‌العاده زیاد است که تغییرات تکامل روحی بدان مربوط می‌شود (میخائیلونا لاپیک، ۱۳۸۱ ش).

امام رضا علیه السلام در این زمینه می‌فرماید: «وكان عليّ من الحسين عليه السلام اذا اراد أن يغشي أهله أغلق الباب و أرفى السور و أخرج الخدم» (کلینی، ۱۳۹۱، ج ۵، ص ۵۰۰). علی بن حسین علیه السلام هرگاه می‌خواست با همسرش هم‌بستر شود، درها را می‌بست، پرده‌ها را می‌انداخت و خدمتکاران را بیرون می‌کرد.

ب) خودداری از لخت شدن در برابر کودکان، یا لخت کردن آن‌ها

لخت شدن در برابر کودکان، از دو جهت تأثیر نامطلوبی بر آن‌ها دارد، از یک طرف حیای آنان را از بین می‌برد و از طرف دیگر باعث تحریک جنسی کودکان می‌شود، این مسئله در مورد لخت کردن کودکان و دیدن عورت آن‌ها نیز مطرح است (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۱۷). امام صادق علیه السلام در این زمینه می‌فرماید: «بئس البيت الحمام يهتك السترو يبدى العورة و نعم البيت الحمام يُذَكَّر حرّ النار و من الأدب أن لا يدخل الرجل واده معه الحمام فينظر الى عورته» (شیخ صدوق، ۱۳۶۳، ج ۱، ص ۱۱۵). بدترین جای خانه حمام است، چرا که باعث پرده‌دری و آشکار شدن عورت است، و از طرف دیگر، حمام جای خوبی است چرا که آتش جهنم را به یاد انسان می‌آورد و ادب حکم می‌کند که مرد پسرش را با خود به حمام نبرد تا چشم فرزندش به عورت پدر نیفتد. در این حدیث امام صادق علیه السلام یک روش دیگری برای پیشگیری از تحریک کودکان را بیان می‌کند که آن خودداری از بردن فرزندان با خود به حمام و لخت شدن در برابر آن‌هاست (فقیهی، ۱۳۹۱، قم، ص ۱۱۸).

ج) خودداری از دست زدن به عورت کودک

از جمله روش‌های پیشگیری از انحراف جنسی کودکان، خودداری از دست زدن به عورت آن‌هاست. امام علی علیه السلام با اشاره به اینکه تحریک‌پذیری جنسی بچه از شش





سالگی به بعد بیشتر است و دستمالی کردن عورت کودک، زمینه‌ی انحراف جنسی را فراهم می‌سازد، می‌فرمایند (همان، ص ۱۱۸): «مباشرة المراه ابنتها اذا بلغت ست السنين شعبه من الزنا» (شیخ صدوق، ۱۳۶۳، ج ۳، ص ۴۳۶)؛ دستمالی کردن زن به آلت دخترش هنگامی که به شش سالگی برسد، نوعی زناست. منظور از شعبه‌ای از زنا در روایاتی از این دست عام است و شامل انواع انحرافات جنسی مانند: استمناء، هم‌جنس بازی و زنا می‌شود. یعنی چنانچه مادر، عورت دخترش را دستمالی کند احتمال رو آوردن آن دختر در نوجوانی، یا جوانی به استمناء و روابط نامشروع وجود دارد؛ لذا این عمل در کودکی زمینه انحراف او را در بزرگسالی فراهم می‌کند به همین دلیل امام علیه السلام شدت قبح این عمل را مانند زنا معرفی کرده است (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۱۹).

د) خودداری از بوسیدن و در آغوش گرفتن کودکان نامحرم پس از سن معین

علی رغم اینکه در اسلام به محبت کردن، نوازش کردن و بوسیدن بچه‌ها سفارش شده، اما این رفتار، پس از سن معین از سوی افراد نامحرم منع می‌شود. با اینکه در هیچ روایتی ندیده‌ایم که دختر بچه‌ها پیش از سن بلوغ به حجاب و پوشش مخصوص وادار شده باشند یا روایتی که حضور دختر بچه‌ها را در برابر مردان یا پسران منع کرده باشد، اما روابطی مثل بوسیدن و در آغوش گرفتن آن‌ها از سوی نامحرم منع شده است (همان، ص ۱۲۰). امیرالمؤمنین می‌فرماید: «اذا أتت علی الجاریه ستُّ سنین لم یجزأن یقبلها رجل لیس [هی] بمحرم [له]، و لا یضمها إلیه» (حرّ عاملی، ۱۴۰۹، ج ۲۰، ص ۲۳۱)؛ هنگامی که دختر به شش سالگی رسید جایز نیست که او را مرد نامحرم ببوسد و یا او را فشار دهد. و در روایت دیگر از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمده است: «اذا بَلَغَت الجاریه ستُّ فلا یَتَّبِعُها الغلام و الغلام لا یُقبَلُ و المراه اذا جاز سبع سنین» (شیخ صدوق، ۱۳۶۳، ج ۳، ص ۴۳۷)؛ وقتی دختر بچه‌ای به شش سالگی رسید جایز نیست که پسر بچه او را ببوسد و هنگامی که پسر از سن هفت سالگی گذشت جایز نیست که زن (نامحرم) او را ببوسد.

با توجه به زودتر بودن سن بلوغ جنسی دختران، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله سن دختران را یک سال پیش از پسران ذکر کرده است زیرا دختران پیش از پسران به این مسائل آگاه

می‌شوند شاید هم خاطره‌ی این عمل بیشتر در ذهن آن‌ها باقی بماند از طرف دیگر پیامبر با چنین دستورهایی راه را برای سوء استفاده افراد دارای بیماری جنسی می‌بندد که به بهانه‌ی بوسه برب برای غیر کودک خردسال غالباً باعث تحریک جنسی می‌شود (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۲۱). امام صادق علیه السلام در روایتی می‌فرماید: «لیس القبله علی الفم الا للزوجه و الولد الصغیر» (کلینی، ۱۳۹۱، ج ۲، ص ۱۸۶). بوسه برب، جز برب همسر و فرزند خردسال جایز نیست.

بنابراین والدین و همه بزرگسالان محرم و نامحرم باید در ابراز محبت خود نسبت به کودکان هشیار باشند و به هیچ طریقی آن‌ها را تحریک نکنند.

ه) جداسازی بستر کودکان

یکی دیگر از وظایف مهم پدر و مادر در تربیت جنسی کودکان جداسازی بستر آن‌ها است و این جدا سازی بستر مربوط به دو مسئله می‌شود یکی جداسازی کودکان از پدر و مادر و جداسازی بستر کودکان با همدیگر است. در این زمینه به چند روایت اشاره می‌کنیم: امام علی علیه السلام: «انه یفرق بین الصبیان فی المضاجع لسنین» (شیخ صدوق، ۱۳۶۳ ج ۳، ص ۴۳۶)؛ رختخواب بچه‌ها شش ساله باید از هم جدا باشد. از آنجا که با هم خوابیدن ممکن است باعث تماس بدنی آن‌ها با یکدیگر و شاید تحریک حس کنجکاوی آن‌ها شود لذا طبق اصل لزوم علاج واقع قبل از وقوع، پیش از آگاه شدن کودکان به لذت‌های جنسی باید رختخواب آن‌ها جدا گردد (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۲۳).

و) جلوگیری از بازی‌های جنسی

کودکان به دلیل کنجکاوی برای شناخت دنیای اطراف خود، به جستجو در هر چیزی می‌پردازند. از جمله می‌خواهند بدن را کشف کنند. در این جستجوها است که با اندام تناسلی خود آشنا می‌شوند و سپس کنجکاوانه می‌خواهند بدانند که آیا دیگر کودکان نیز همینگونه هستند یا خیر؟ لذا به بازی‌هایی نظیر: دکتر بازی و مامان بازی



روی می‌آورند که در این بازی‌ها سعی می‌کنند از چگونگی اندام‌های یکدیگر آگاه شوند. این مسئله در کودکانی که شاهد روابط جنسی والدین بوده‌اند و یا اندام تناسلی آنان را دیده‌اند بیشتر و حساس‌تر می‌شود زیرا در این گونه موارد، کودک دوست دارد به تقلید از بزرگسالان بپردازد و رفتارهای آنان را انجام دهد (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۲۴).

ز) ممانعت از بازی کردن کودک با آلت تناسلی

اگرچه کودکان، قادر به استمناء نیستند ولی بازی کردن با آلت تناسلی، به منظور کسب لذت، از آن‌ها صادر می‌شود و گاه در موارد بسیار شدید ممکن است که مایعی شبیه منی از آلت آن‌ها خارج شود اما این مسئله نادر است و عمدتاً به صورت بازی کردن گاه و گاهی با آلت تناسلی است این اتفاق ممکن است که نخستین بار، فقط به قصد کشف اعضای بدن باشد، اما با تکرار آن، کودک متوجه می‌شود که از این عمل، احساس لذت می‌کند لذا آن را تکرار می‌کند. والدین نباید چنین برداشت کنند که بازی کودک با آلت تناسلی‌اش امری طبیعی است و در این زمینه اقدامی نکنند. بلکه باید احساس وظیفه کنند و با توجه با آثار نامطلوب آن، درصدد پیشگیری از تکرار آن برآیند (همان، ص ۱۲۵ و ۱۲۶).

نقش والدین در تربیت جنسی فرزندان بعد از دوران بلوغ

پس از بررسی نقش والدین در تربیت جنسی فرزندان در قبل از بلوغ، در این بخش از مقاله، راه کارهای که والدین باید فرزندان خود، در پس از بلوغ انجام دهند، تحت عنوان نقش والدین در تربیت جنسی فرزندان در بعد از بلوغ را مطرح می‌کند.

الف. آگاهی دادن نسبت به تغییرات جسمی بلوغ

انسان در آغاز نوجوانی دارای رشد و جهش خاصی است و با تغییرات جسمی، هورمونی و ظهور ویژگی‌های جنسی ثانویه، همراه است. این تغییرات طی یک دوره تقریباً دو ساله رخ می‌دهد و با بلوغ جنسی به اوج خود می‌رسد (child development, ۱۹۹۵. P. ۱۶۱ bukatoand and dae hler).

در خصوص تربیت جنسی نوجوانان، والدین دو وظیفه‌ی کلی و اساسی دارند. یکی اینکه او را با حقایق صحیح جنسی بیولوژیک آشنا کنند تا او بداند دستگاه‌های جنسی چگونه کار می‌کنند و تأمین بهداشت آن‌ها چگونه امکان‌پذیر است. دیگر اینکه یاد بدهند، نوجوان چگونه میل جنسی خود را با توجه با ارزش‌های اخلاقی و فرهنگی جامعه خود ارضا کند و در نتیجه از انحراف و پیدایش اضطراب و عوارض روانی دیگر، در امان باشد. در این زمان وظایف والدین نسبت به گذشته، پیچیده‌تر و سنگین‌تر می‌شوند زیرا در گذشته کودکان به محض پیدا شدن نشانه‌های رشد و بزرگ شدن جنه و احساس توانمندی بیشتر وارد مرحله کار و فعالیت اجتماعی می‌شدند. دخترها هم در سنین بسیار پایین (گاهی در یازده سالگی و یا پایین‌تر) ازدواج می‌کردند و در سیزده و چهارده سالگی دارای فرزند می‌شدند و بیشتر پسرها چه بسا پیش از بیست سالگی ازدواج می‌کردند باید توجه داشت که بچه‌های دیروز (یا امروز) به مرحله‌ی دیگری از زندگی رسیده‌اند و برخورد با آنان با گذشته باید متفاوت باشد چه بسا والدینی که تصور می‌کنند فرزندان آنان هنوز کودک‌اند و از این روال مشاهده تغییرات فرزندانشان دچار حیرت و تعجب و گاهی هم گرفتار خشم و عصبانیت می‌شوند. گویا غافلگیر شده‌اند و انتظار چنین تغییراتی را ندارند، به ویژه اینکه تغییرات بلوغ، خیلی سریع و پیش از آن که والدین آمادگی لازم را برای برخورد صحیح با آن‌ها پیدا کنند، رخ می‌دهد لذا والدین باید پیش از آنکه کودکان آن‌ها وارد این مرحله جدید بشوند، نسبت به ویژگی‌های آنان اطلاعات لازم و کافی پیدا کنند تا بتوانند فرزندانشان را به شیوه‌ای صحیح تربیت کنند (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۱ و ۱۳۲).

ب. آشناسازی نسبت به طبیعی بودن تحولات نوجوانی

همواره اولین تغییرات در زندگی انسان، با نوعی ترس از ناشناخته‌ها و ابهام و سرگشتگی همراه است. اولین روزی که قاعدگی در دختری آغاز می‌شود و اولین دفعه‌ای که پسر محتلم می‌شود، برای دختر و پسر، با ترس و اضطراب همراه است. این ترس و اضطراب وقتی بیشتر می‌شود که هیچ آمادگی قبلی‌ای در مورد آن نداشته باشند و از





طبیعی بودن آن، بی‌اطلاع باشند. و برعکس آن نیز صادق است؛ یعنی این اضطراب و ترس وقتی به حداقل خود می‌رسد که کودک و نوجوان را از پیش برای این تغییرات آماده کرده باشند.

بنابراین مادران موظف‌اند که پیش از اولین قاعدگی، در جوّی دوستانه برای او توضیح دهند که یکی از نشانه‌های طبیعی رشد یک دختر، شروع قاعدگی است که او را برای مرحله مهم‌تری از زندگی (یعنی مادر شدن) آماده می‌کند سپس از راه ایجاد غرور نسبت به مادر شدن و برانگیختن حس مادر (که از کودکی درون دختر بچه‌ها وجود دارد) او را بیش از پیش به طبیعی بودن و اهمیت این تحول بزرگ در زندگی دختران آگاه کنند. همچنین پدران باید با پسران خود در مورد احتلام و آماده شدن آن‌ها برای بارورسازی، پدر شدن و تحمل مسئولیت و خانواده آماده کنند و برای آن‌ها توضیح دهند که این، امری طبیعی است که دلیلی برای شرمندگی از آن وجود ندارد (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۲ و ۱۳۳).

ج. تعدیل حالت‌های روانی

تغییراتی که در سیستم عصبی و هورمونی نوجوان ایجاد می‌شود و رشدی که در قوای شناختی او رخ می‌دهد باعث ایجاد تغییراتی در خلق و خو و تمایلات نوجوانان است. این تغییرات، گاهی خانواده را به وحشت می‌اندازد و باعث می‌شود که با نوجوان خود رفتاری نامناسب داشته باشند و با دست خود، عامل گریز او را از خانه و خانواده فراهم سازند. از نقطه نظر روانی یکی از بارزترین ویژگی‌های نوجوانان استقلال طلبی آن‌هاست. نوجوانان، گاهی برای اثبات کردن استقلال طلبی خود، به لجاجت با خانواده می‌پردازند. اگرچه این رفتارهای ضد و نقیض در دوران بلوغ تقریباً طبیعی است اما شخصیتی در حال شکل گرفتن است و این شکل‌گیری به گذشت زمان نیاز دارد. ولی با راهنمایی درست عاطفی می‌توان به تعدیل این حالت‌ها پرداخت و زمینه‌ی تسهیل سیر طبیعی مطلوب را فراهم ساخت (همان، ص ۱۳۴-۱۳۵).

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در روایتی در مورد نوجوانی می‌فرماید: «الشَّبَابُ شَعْبَةٌ مِنَ الْجَنُونِ»

(شیخ صدوق، ۱۳۶۳، ج ۴، ص ۳۷۷). مرحله آغازین جوانی (نوجوانی) شاخه‌ای از جنون است.

در تعدیل حالت‌های روانی دختران، والدین باید مواظب باشند که دختر چطور لباس می‌پوشد، چگونه صحبت می‌کند، چطور می‌نشیند و چگونه با دوستانش رفت و آمد دارد. آیا خیلی ساده، رابطه دوستی برقرار می‌کند و سپس دوستی خود را قطع می‌کند و یا خیلی بادقت و احتیاط رفتار می‌کند به طوری که درس و مشق را فراموش می‌کند و خود را می‌آراید به امید اینکه با کسی ملاقات کند، والدین، با کمک به نوجوان خود در برنامه‌ریزی صحیح و راهنمایی به سوی رفتارهای متعادل او را از رفتارها و موضع‌گیری‌های افراطی و تفریطی باز دارد (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۶).

د. پرورش هویت جنسی نوجوان

از نیازهای مهم دوران نوجوانی، پرورش هویت است. او می‌خواهد با ماهیت انسانی و جنس خود آشنا شود، به دنبال یافتن پاسخ این سؤال است که: من کیستم؟ و به کجا می‌روم؟ او می‌خواهد ارزش‌ها و معیارهایش را بداند و آن‌ها را پایه‌ریزی کند. آموزش و تربیت در نوجوانی می‌تواند هویت جنسی مطلوب را در نوجوان پدید آورد و از اختلاف در رفتارهای نابه‌هنجار در آنان پیشگیری نماید از جمله راه‌های تسهیل در هویت‌یابی جنسیتی، این است که دختر و پسر نوجوان از تشبیه خود به جنس مخالف خودداری کنند و به هیچ وجه، به خود اجازه ندهند که چنین رفتارهایی را داشته باشند؛ چون از نظر اسلام این عمل حرام شمرده می‌شود و مبادرت به این نوع عملکردها، محرومیت دختر و پسر از رحمت‌های طبیعی خداوند را به دنبال دارد (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۷-۱۳۸). در این زمینه امام علی علیه السلام می‌فرمایند: «لَعَنَ اللَّهُ الْمُتَشَبِهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَلَعَنَ اللَّهُ الْمُتَشَبِهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ» (شیخ صدوق، ۱۳۶۳، ص ۵۸۷). خداوند لعنت کند مردانی را که خود را شبیه زنان می‌کنند و زنانی که خود را شبیه مردان می‌سازند.

روش دیگر برای تسهیل هویت‌یابی جنسیتی در نوجوانان همانند سازی آن‌ها با والد هم جنس است. اگرچه همانند سازی، پیش از سنین بلوغ و تقریباً از سه سالگی انجام





می‌شود اما به علت دگرگونی‌های دوران بلوغ به این همانند سازی در این دوره، کمی مختل می‌شود و دوباره به شکل دیگری انجام می‌گیرد؛ لذا والدین هم جنس نوجوان در این دوره نقش مهمی دارند (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۳۹).

ه. توجه به نیاز جنسی و جهت‌دهی مطلوب به آن‌ها

انسان تقریباً با مجموعه‌ی ثابتی از نیازها متولد می‌شود و در طول زندگی، با او خواهند بود. بنابراین نیازهای کودکان، نوجوانان و بزرگسالان، تقریباً برابر است؛ تفاوت اصلی، در شدت و ضعف ظهور این نیازهاست. نیاز جنسی در نوجوانی فکر نوجوانان را زیاد به خود مشغول می‌سازد زیرا آن‌ها احساس نیاز، به همراه توانایی برای عمل جنسی را دارا شده‌اند و تحریکات فراوانی، انگیزه و خواسته‌های جنسی را در آنان تشدید می‌کند. این نیاز چه بسا بحرانی را برای آنان پدید می‌آورد که زمینه‌ی مهم‌ترین نگرانی‌های والدین را فراهم می‌سازد. از این رو لازم است که با آن، برخورد صحیح صورت گیرد (فقیهی، ۱۳۹۱، ص ۱۴۰ و ۱۴۱)؛ در پایان به طور مجمل عواملی را که منجر به توجه به نیاز جنسی و جهت‌دهی مطلوب به آن می‌شود را به طور خلاصه بیان می‌کنم:

پذیرش تمایل جنسی در نوجوانان؛ تبیین هدف‌های تمایل جنسی؛ توجه به پیامدهای نامطلوب بی‌بند و باری جنسی؛ سوق دادن انرژی جنسی، به امور معنوی و مطلوب؛ تشویق به ادامه تحصیل و علم‌آموزی؛ آموزش شیوه‌های کنترل تحریکات جنسی (همان، ص ۱۴۱-۱۵۱).

نتیجه‌گیری

در دنیای پرتلاطم امروز که تهاجم فرهنگی بسیار شدید است، مهم‌ترین گروهی تحت تأثیر این عوامل واقع می‌شوند کودکان و نوجوانان می‌باشند و در میان عوامل مختلف، والدین نقش مهمی در تربیت فرزندانشان خواهند داشت. از جمله تربیت جنسی که اهمیت بسیاری در رشد جسمی و جنسی فرزندان دارد.

برای تربیت صحیح جنسی والدین باید قبل از دوران بلوغ موارد زیر را رعایت کنند:

خودداری از انجام عمل جنسی در برابر فرزندان، خودداری از لخت شدن در برابر کودکان یا لخت کردن آنها، خودداری از دست زدن به عورت کودک، خودداری از بوسیدن و در آغوش گرفتن کودکان نامحرم در پس از سن معین، جداسازی بستر کودکان، جلوگیری از بازی های جنسی و بازی نکردن کودک با آلت جنسی خودش.

همچنین والدین برای تربیت صحیح جنسی فرزندان شان بعد از دوران بلوغ باید موارد زیر را رعایت کنند: آگاهی دادن نسبت به تغییرات جسمی بلوغ، آشناسازی نسبت به طبیعی بودن تحولات دوران جوانی، تعدیل روانی، پرورش هویت جنسی نوجوانان و توجه به نیاز جنسی و جهت دهی مطلوب به آنها.

با اتمام به آنچه در این مقاله بیان شد، به این نتیجه می رسیم که والدین می توانند با آموزش صحیح به فرزندان شان آنان را در شناخت هویت جنسی کمک کنند تا دچار انحراف جنسی نشوند.



منابع

۱. حرّ العاملی، محمد بن الحسن، تحقیق مؤسسه آل بیت قم، مؤسسه آل بیت لاهیا المراه، ۱۴۰۹ ق.
۲. شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه، تحقیق علی اکبر غفاری، قم، مؤسسه النشر الاسلامیه، ۱۳۶۳.
۳. فقیهی، علی نقی، تربیت جنسی، سازمان چاپ و نشر دارالحدیث، ۱۳۹۱.
۴. کلینی رازی، محمد بن یعقوب، اصول کافی دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۹۱.
۵. میخائیلونا لاپیک، والنتینا و واسیلی دمیتری یویچ کاکتکوف، روانشناسی و تربیت جنسی کودکان و نوجوانان، ترجمه محمد تقی زاده، افسون، تهران، ۱۳۸۱ ش.
۷. child devel opment, bukatkoand and dae hler ۱۹۹۵. P. ۱۶۱